

Aantal hotelbedden Amsterdam groeit sterk

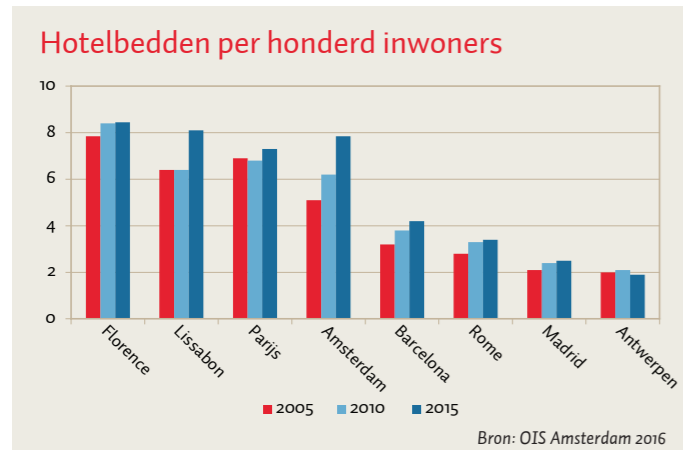
ECONOMIE & SAMENLEVING

Nederland ontving in 2016 in totaal 15,8 miljoen gasten uit het buitenland, vooral uit de omliggende landen. België, Duitsland, Engeland en Frankrijk leveren zestig procent van het totaal aantal buitenlandse toeristen. Veel van hen gaan naar Amsterdam, en de hoofdstad heeft dan ook te maken met een forse toename van het aantal toeristen. Tussen 2005 en 2016 is het aantal bezoekers aan de hoofdstad gegroeid van elf miljoen tot bijna achttien miljoen; dit is een stijging van 64 procent. Overigens komt die groei niet alleen door buitenlandse toeristen, want bijna de helft van deze bezoekers komt uit Nederland zelf. Het toerisme zit wereldwijd in de lift. Maar er zijn aanwijzingen dat het

bezoek aan Amsterdam sterker groeit dan in vergelijkbare steden. Zo is in tien jaar tijd het aantal overnachtingen in Amsterdam met 58 procent gestegen. Dit percentage is aanmerkelijk hoger dan in populaire Europese steden als Barcelona en Lissabon. En de groei van het aantal overnachtingen ligt in Amsterdam liefst 23 procentpunt boven het gemiddelde van honderd andere Europese trekpleisters. Alleen Madrid en Rome groeien met een vergelijkbaar percentage.

De hotelsector profiteert van deze sterke groei. Door het aantal hotelbedden te relateren aan de omvang van de bevolking, ontstaat een indicator voor de intensiteit van het toerisme (figuur). In Amsterdam staan er per honderd inwoners bijna acht bedden beschikbaar voor toeristen. Ten opzichte van andere toeristische steden is deze indicator voor Amsterdam sterk gegroeid. In absolute zin benadert de hoofdstad qua hotelintensiteit het niveau van Florence en Lissabon. Opvallend is dat de hotelintensiteit in Barcelona – de stad die model staat voor de Europese renaissance in het toerisme – aanmerkelijk lager is.

Meer toerisme levert banen en extra inkomen op, maar veroorzaakt ook drukte en overlast. De toerismesector beslaat met 61.000 banen ongeveer tien procent van de hoofdstedelijk arbeidsmarkt. Qua toegevoegde waarde draagt de sector met 2,7 miljard euro ongeveer vier procent bij aan het bruto binnenlands product in de hoofdstad. Daar staat tegenover dat bewoners in de drukste gebieden, zoals het Wallengebied, te maken hebben met meer criminaliteit, vervuiling en overlast van horeca. Bewoners geven daarom in recente jaren een lager cijfer voor de leefbaarheid in hun buurt. ■ **BERT TIEBEN** (SEO ECONOMISCH ONDERZOEK)

Herstel van vertrouwen leidt tot meer geboorten

ECONOMIE & SAMENLEVING

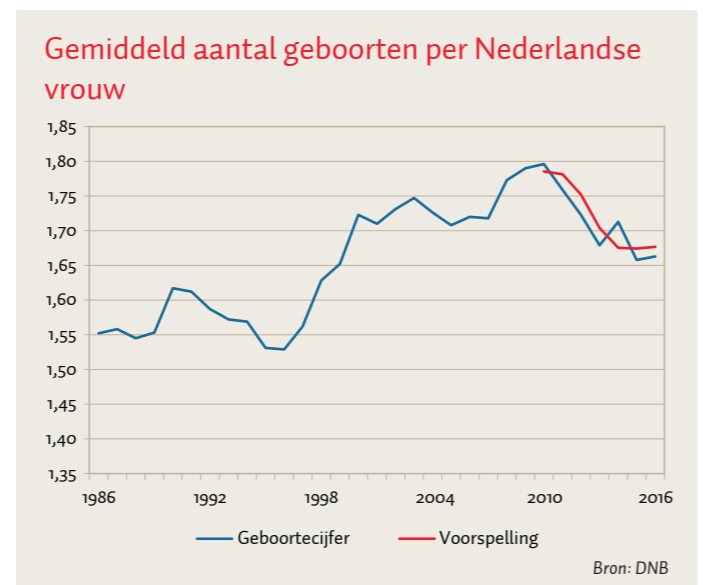
Het gemiddeld aantal kinderen per vrouw is in de loop van de tijd sterk afgenomen. Niet alleen kregen vrouwen minder kinderen, maar zij werden ook op latere leeftijd zwanger. Het gemiddeld aantal geboorten per Nederlandse vrouw daalde van 4,5 in 1900 naar circa 1,7, een niveau waarop het zich nu al geruime tijd bevindt (figuur). Daarmee ligt het aantal geboorten onder het theoretische niveau van circa 2,1 kinderen per vrouw, dat het minimum is waarop de bevolking zichzelf op den duur kan vervangen.

Naast de geschetste langetermijntendensen kunnen ook zaken als vertrouwen in de economie van invloed zijn. Uit onderzoek van De Nederlandsche Bank blijkt dat op korte termijn veranderingen in de geboortecijfers samenhangen met de verwachtingen die mensen ten aanzien van de conjunctuur hebben. Een Granger-causaliteitstoets, gebaseerd op de periode 1987–2016, suggereert dat een hoger consumentenvertrouwen tot een hoger geboortecijfer per vrouw leidt.

Een tweede interessante bevinding is dat wanneer mensen een positief beeld hebben van hun eigen financiële situatie, ze eerder aan kinderen zullen beginnen; ze blijken daarbij vooral *forward-looking* te zijn. Dit kan worden opgemaakt uit een regressie-analyse, waarbij de mutatie in het geboortecijfer in een gegeven jaar *t* wordt verklaard uit de beoordeling in jaar *t-1* van het algemene economisch klimaat en van de eigen financiële situatie, twaalf maanden terugblikkend en twaalf maanden vooruit. De rol van de eigen financiële situatie over een jaar blijkt zeer significant en is in omvang drie à vier keer zo groot als het oordeel over de algemene economische situatie twaalf maanden vooruit.

Tijdens de financiële crisis bereikte het geboortecijfer zijn hoogste niveau sinds lange tijd. Uit de figuur blijkt dat de daling nadien ex ante heel redelijk kon worden voorspeld op basis van vertrouwen in de eigen financiële situatie. Met het herstel van vertrouwen zal op enig moment dus ook het geboortecijfer weer de weg omhoog kunnen vinden.

■ **AD STOKMAN** (DNB)

Helft van de werkenden laat zich bij-, om- of opscholen

ARBEIDSMARKT

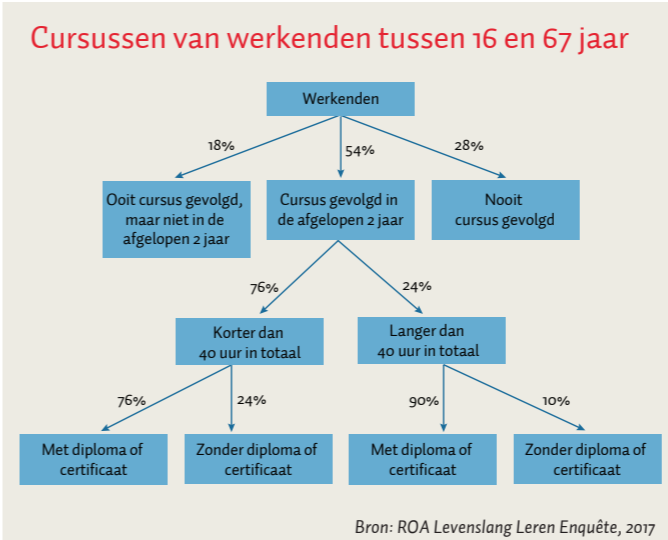
De overheid en de sociale partners vinden het belangrijk om een goed beleid voor levenslang leren te ontwikkelen dat onze kenniseconomie een impuls geeft. Echter, van alle werkenden in 2017 heeft 28 procent sinds het betreden van de arbeidsmarkt nog nooit een cursus gevolgd (figuur). Dat zijn lang niet alleen jonge gediplomeerden die net de arbeidsmarkt zijn ingestroomd, want 64 procent van deze groep is 35 jaar of ouder.

Van de werkenden heeft 54 procent in de afgelopen twee jaar een of meerdere cursussen gevolgd. Dat deden zij voornamelijk omdat de cursus door de werkgever verplicht was, of omdat ze loopbaandoelen wilden realiseren.

In beleidsdiscussies speelt de vraag in welke mate cursussen bedoeld zijn voor bij-, om- danwel opscholing. Informatie over de duur van de cursus – een doorsneecursus bedraagt 21 uur – en het wel of niet afsluiten daarvan met een diploma of certificaat kan hier licht op werpen. Driekwart van de werkenden die een cursus volgde laat zich bijscholen, als we ervan uitgaan dat hiervan sprake is bij een korte cursus van minder dan veertig uur. Wat rest is een kwart van de werkenden die in de afgelopen twee jaar een cursus heeft gevolgd van veertig uur of meer. Zij ontvangen vaker een diploma of certificaat en bij hen zal er eerder sprake zijn van om- en opscholing. Het volgen van een volledige opleiding komt trouwens zelden voor onder werkenden: slechts 2,6 procent van de werkende 35-plussers doet dit momenteel.

Bij veranderingen in de vraag naar vaardigheden lopen vooral werkenden die nooit een cursus hebben gevolgd risico's als het gaat om hun brede inzetbaarheid, en zij zijn hier dan ook het meest pessimistisch over: 47 procent acht het niet waarschijnlijk dat ze een baan van vergelijkbaar niveau zouden vinden, als ze daar nu naar op zoek zouden gaan. Onder werkenden die in de afgelopen twee jaar een cursus hebben gevolgd, is dat slechts 36 procent, waarbij het niet uitmaakt of zij een korte of lange cursus volgden.

■ **DIDIER FOUARGE** (ROA)

Lastenverzwaring klimaatbeleid denivelleert, nu en later

ENERGIE & MILIEU

Als gevolg van bestaand beleid en aangekondigd klimaatbeleid in het regeerakkoord zullen huishoudens meer aan energie gaan uitgeven. De stijging van energielasten is scheef verdeeld over verschillende inkomenscategorieën, maar dat is niet zichtbaar in de standaard koopkrachtpresentatie van het Centraal Planbureau, omdat energielasten onderdeel zijn van het algemene inflatiecijfer.

Op basis van huishoudensgegevens laat een aanvullende analyse zien dat

klimaatbeleid in de vorm van lastenverzwaringen nu al denivellerend uitwerkt (figuur). Dat komt doordat het aandeel van het inkomen dat huishoudens aan energie besteden (de energiequote) voor lage inkomens een factor drie hoger ligt dan voor hoge inkomens.

Zonder compenserend beleid zal het denivellerend effect van de stijgende energielasten in de toekomst sterker worden. Hier zijn effecten van lastenverzwaring verkend tot aan 2030 via twee scenario's. Een scenario 'hoog' als een benadering van een kostenefficiënt scenario om aan 49 procent emissiereductie te voldoen. En een goedkoper scenario 'laag', waarbij de kosten lager uitvallen door gunstigere technologische ontwikkelingen en efficiëntere besteding van Subsidie Duurzame Energie (SDE+).

In beide scenario's worden de inkomensverliezen een veelvoud van die in 2019. In het scenario 'hoog' kunnen voor lage-inkomensgroepen de verliezen oplopen tot 3,9 procent van het besteedbaar inkomen; 2,5 procent door aangekondigd beleid en 1,4 procent door aanvullend beleid vanwege het voornemen emissies te reduceren. Tentatief schatten we in dat energiebesparingen dit – ook voor de lage-inkomensgroepen – met 0,7 procentpunt verlagen als we aannemen dat energiebesparingsgedrag homogeen verdeeld is over inkomensgroepen.

Op dezelfde manier kunnen we constateren dat aan de onderkant de verliezen in het 'lage' scenario kunnen oplopen tot 3,5 procent zonder energiebesparingen en tot 2,8 procent met energiebesparingen. Deze verkennende analyse laat dus zien dat er potentieel aanzienlijke extra denivellerende inkomenseffecten kunnen ontstaan door het klimaatakkoord als er geen compenserend beleid gevoerd gaat worden. ■ **JOHANNES BOLLEN** (CPB)

